

พาราควอตยึดเยื่อ คณะกรรมการ วัตถุอันตรายไม่ยอมยกเลิกการใช้

ภาพ : <https://waymagazine.org/wp-content/uploads/2018/05/cc-report-paraquat.jpg>

ความพยายามในการผลักดันการห้ามใช้สารเคมีอันตราย 3 ชนิด ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต ยึดเยื่อมาเกือบสองปี ความคืบหน้าเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 ที่ประชุมคณะกรรมการวัตถุอันตราย มีมติ 16 ต่อ 5 เสียง ยังไม่ยกเลิกการใช้สารเคมีดังกล่าว สร้างความผิดหวังให้กับภาคประชาชน นักวิชาการและเครือข่ายด้านสุขภาพทั่วประเทศ

ไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่รับวิธีการเกษตรแบบพึ่งพาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีมาตั้งแต่ยุคปฏิวัติเขียว และมีความเข้มข้นในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้นๆ ในขณะที่ไทยไม่ได้เป็นประเทศผู้ผลิตสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง โดยเฉพาะสารออกฤทธิ์ (Active Ingredient) จึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศทั้งหมด 100% โดยในปี 2560 มีการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือวัตถุอันตรายทางการเกษตรมากถึง 197,647 ตัน ในขณะที่ปี 2548 นำเข้าเพียง 75,473 ตัน¹ นั่นหมายความว่าประเทศไทยนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น 2.6 เท่า ภายในระยะเวลา 12 ปี จากการค้นข้อมูลและการสำรวจของเครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (Thai-PAN) พบว่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีการนำเข้ามาใช้ในประเทศไทย

จำนวนมากกว่า 150 ชนิด เป็นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีอันตรายร้ายแรง (Highly Hazardous Pesticides; HHPs) ตามเกณฑ์ของ JMPM (FAO/WHO Joint Meeting on Pesticide Management) หรือคณะทำงานร่วมระหว่างองค์การเกษตรและอาหารแห่งสหประชาชาติ และองค์การอนามัยโลก ว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช บทความนี้เป็นกรสรุปสถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 3 ชนิด คือ พาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ที่หลายฝ่ายพยายามขับเคลื่อนให้ยกเลิกการใช้ในประเทศไทย นโยบายการใช้สารเคมีดังกล่าวในต่างประเทศและการต่อสู้เพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ โดยการผนึกกำลังของกลุ่มเกษตรกร ภาคประชาชน นักวิชาการและเครือข่ายด้านสุขภาพของไทย

สถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศไทย

สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 3 ชนิด คือ พาราควอต โกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ที่หลายฝ่ายพยายามขับเคลื่อนให้ยกเลิกการใช้ในประเทศไทย จัดอยู่ในกลุ่มสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีอันตรายร้ายแรงด้วยเช่นกัน โดยในปี 2560 ไทยนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 267 ชนิด เป็นสารพาราควอต 44.50 ล้านกิโลกรัม โกลโฟเซต 59.85 ล้านกิโลกรัม และคลอร์ไพริฟอส 3.32 ล้านกิโลกรัม รวมสาร 3 ชนิดนี้มากถึง 54.48% ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด

ในประเทศไทย พาราควอต เป็นที่รู้จักในชื่อการค้าว่า ‘กรัมม็อกโซน’ (Grammoxone) เป็นสารเคมีกำจัดวัชพืชชนิดเผาไหม้ นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากทำให้ส่วนที่เป็นสีเขียวของพืชที่ต้องการกำจัดเหี่ยวแห้งไป เป็นยาเผาไหม้ออกฤทธิ์เร็ว ทำให้วัชพืชแห้งเหี่ยวและตายได้ภายใน 1-2 ชั่วโมง โดยไม่มีฤทธิ์ทำลายระบบรากของพืชประธาน แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ที่ปรากฏชัดเจน² อาทิ

- (1) มีพิษสูงต่อมนุษย์
- (2) เป็นสาเหตุหนึ่งของโรคพาร์กินสัน และส่งผลกระทบต่อระบบประสาท
- (3) เป็นปัจจัยเสริมทำให้เกิดโรคเนื้องอก
- (4) เป็นสารที่มีความเสี่ยงสูงเกินกว่าที่จะนำมาใช้งานได้อย่างปลอดภัยแม้จะมีการป้องกันที่ดีก็ตาม
- (5) สามารถผ่านจากมารดาไปสู่ตัวอ่อนในครรภ์
- (6) พบพาราควอตปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมและเข้าสู่ห่วงโซ่อาหาร

ห้ามใช้พาราควอตในกว่า 50 ประเทศ

ปัจจุบันมี 53 ประเทศทั่วโลกที่ยกเลิกการใช้พาราควอต ซึ่งรวมถึงประเทศในสหภาพยุโรป ที่ยกเลิกเมื่อปี 2007 โดยศาลแห่งสหภาพยุโรปมีคำสั่งยกเลิกการใช้พาราควอตเนื่องจากข้อกังวลด้านสุขภาพและการประเมินความปลอดภัยในสารเคมี ส่วนในเอเชีย ห้ามใช้ใน 10 ประเทศ³

ข้อมูลจากงานวิจัยของ ผศ.ดร.นพดล กิตนะ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชี้ให้เห็นว่า มีการตรวจพบพาราควอตซึ่งเป็นสารฆ่าหญ้าในกบ ปู หอย แม้ว่าจะเป็นสารที่เน้นใช้กำจัดวัชพืช แต่ก็มี การสะสมไปที่ตัวสัตว์ด้วย ข้อมูลในจังหวัดน่าน พบว่ามีการปนเปื้อนพาราควอต 24 - 56 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมในปูนา และ 12.6 - 1,233.8 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมในกบหนอง (มาตรฐานไม่เกิน 5 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัม)⁴ แต่ข้อเรียกร้องดังกล่าวถูกคัดค้านโดยภาคการเกษตรว่ายังมีความจำเป็น เพราะสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

จุดเริ่มต้นของการต่อสู้เพื่อแบนพาราควอตในไทย

ยุคแรกของการต่อสู้เพื่อผลักดันให้มีการยกเลิกพาราควอตเริ่มขึ้นเมื่อกระทรวงสาธารณสุขซึ่งเห็นความสำคัญของการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และพบปัญหาที่กระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและประชาชนจากสารพิษที่มีความเสี่ยงสูง จึงได้ตั้ง **คณะกรรมการขับเคลื่อนปัญหาสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีความเสี่ยงสูง** ซึ่งเป็นคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงหน่วยงานภาควิชาการและภาคประชาชนขึ้น เมื่อเดือนธันวาคม 2559 หลังจากได้รวบรวมข้อมูลทางวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีมติเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2560 ให้ดำเนินการออกประกาศยกเลิกการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช “พาราควอตและคลอร์ไพริฟอส” โดยให้ยุติการนำเข้า

ภาพ : <https://www.posttoday.com/economy/554472>

ภายในเดือนธันวาคม 2561 และยุติการใช้ทั้งหมดภายในเดือนธันวาคม 2562 หลังจากนั้น 2 สัปดาห์ สมาเกษตรกรแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนเกษตรกรตามกฎหมาย ได้พิจารณาและมีมติเสนอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยกเลิกการนำเข้าและการใช้สารพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต พร้อมทั้งให้เร่งดำเนินการหาวิธีการทดแทน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม กรมวิชาการเกษตรได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการเพื่อหาข้อสรุป (อีกครั้ง) ทั้งๆ ที่ก็มีตัวแทนอยู่ใน **คณะกรรมการฯ ชุดดังกล่าว** และมีข้อสรุปเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2560 ว่าเห็นด้วยกับการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต แต่สำหรับสารพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส กรมวิชาการเกษตรไม่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพอนามัย จึงเสนอคณะกรรมการวัตถุอันตรายให้คำปรึกษาด้านข้อกังวลสุขภาพของมนุษย์ก่อน

ในระหว่างนั้นภาคประชาชนได้รวมตัวกันในนาม “**เครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษที่มีอันตรายร้ายแรง**” เพื่อเคลื่อนไหวสนับสนุนมติของคณะกรรมการขับเคลื่อนปัญหาสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีความเสี่ยงสูงเมื่อกระทรวงสาธารณสุขเห็นว่า ทะเบียนพาราควอตและคลอร์ไพริฟอสกำลังจะหมดอายุลง จึงได้ยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด 50 จังหวัด เรียกร้องให้กรมวิชาการเกษตรไม่ต่อทะเบียนพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส และให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายพิจารณาแบนสารพิษทั้งสองชนิดนี้โดยเร็ว แต่จู่ๆ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2560 กลับปรากฏข่าวว่า กรมวิชาการเกษตรได้ต่อทะเบียนพาราควอตให้แก่บริษัทชินเจนทา บริษัทเอลเฟองด์ และดาว อโกรไซแอนส์ ไปอีก 6 ปี ตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคม 2560 โดยไม่รอผลการตัดสินของคณะกรรมการวัตถุอันตราย โดยมีเหตุผลว่า หากล่าช้าจะทำให้ภาคเอกชนเสียหายและรัฐอาจถูกฟ้องร้องได้

การต่อทะเบียนสารเคมีอันตรายดังกล่าวทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ถึงการกระทำนี้ จนกระทั่งสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติแถลงข่าวไม่เห็นด้วย และประณามการต่อทะเบียนสารพาราควอตและคลอร์ไพริฟอสของกรมวิชาการเกษตร ส่วนสมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคก็ได้ทำจดหมายถึงกรมการสิทธิมนุษยชนให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการต่อทะเบียนพาราควอตโดยไม่รอผลการพิจารณาของคณะกรรมการวัตถุอันตราย

หลากหลายองค์กรประสานเสียง สนับสนุนการยกเลิกพาราควอต

วันที่ 7 ธันวาคม 2560 คณะกรรมการวัตถุอันตรายได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาควบคุมวัตถุอันตราย พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต ซึ่งเครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษที่มีอันตรายร้ายแรงได้ติดตามเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดและยื่นจดหมายเรียกร้องให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายใช้ข้อมูลทางวิชาการที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเป็นงานวิจัยที่สนับสนุนโดยบริษัทสารเคมี และป้องกันไม่ให้กรรมการที่มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและขอให้เปิดเผยรายงานการประชุมต่อสาธารณะ

ในอีกด้านหนึ่ง นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งการในเดือนมกราคม 2561 ให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาข้อมูลและผลกระทบของพาราควอต และรายงานเรื่องนี้โดยเร็ว ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561 กระทรวงสาธารณสุขประชุมหารือเรื่องพาราควอต และผลกระทบจากการใช้ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ประชุมยืนยันตามมติคณะกรรมการขับเคลื่อนปัญหาการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่มีความเสี่ยงสูง “ให้ยกเลิกการใช้ภายในเดือนธันวาคม 2562” อีกทั้งเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561 คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แถลงข่าวผลการศึกษาและมิมติให้ดำเนินการตามคณะกรรมการขับเคลื่อนปัญหาการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่มีความเสี่ยงสูงทุกข้อ และขอให้พิจารณากำหนดมาตรการเร่งด่วน ยกเลิกการนำเข้าตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2561 เป็นต้นไป เนื่องจากพบว่าในปี 2560 มีการนำเข้าสารทั้ง 3 ชนิดในปริมาณที่สูงกว่าปีก่อนๆ มาก

นอกจากนี้ แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ในประเด็นย่อยที่ 1.9 ลด/เลิกการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและคุณภาพสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นให้มีการห้ามใช้หรือจำกัดการใช้สารเคมี โดยเฉพาะสารพาราควอต โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์ที่บ่งบอกถึงอันตรายต่อสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาสารทดแทนต่างๆ และทางเลือกในการใช้สารชีวภาพ

ในระหว่างนั้น องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ACT) ได้จัดทำโพลสำรวจประเด็นที่ประชาชนสนใจปรากฏว่า พาราควอต

ภาพ : <https://www.bbc.com/thai/thailand-45312985>

เป็นหนึ่งในประเด็นที่ประชาชนติดตามมากที่สุด จึงได้จัดเวทีเสวนา “คอร์รัปชันในภาคเกษตร ภาค 1: พาราควอต?” ขึ้น นอกจากนี้ยังมีเวทีวิชาการให้ข้อมูลแก่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง เช่นในวันที่ 16 พฤษภาคม 2561 จัดเวทีวิชาการเพื่อให้ข้อมูลเรื่อง “ข้อเท็จจริงทางวิชาการในการควบคุมสารเคมีอันตราย : พาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส” และเรียกร้องให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายพิจารณาเพื่อควบคุมสารเคมีอันตรายทั้ง 3 ชนิดนี้ โดยใช้ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ และคณะผู้จัดการประชุมในครั้งนี้จะส่งหลักฐานทางวิชาการให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายพิจารณายกเลิกพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซตตามมติของคณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ต่อไป⁵

คณะกรรมการวัตถุอันตรายสวนกระแส ไม่ยอมยกเลิกพาราควอต

แม้หน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและเครือข่ายภาคประชาสังคมจะมีความเห็นตรงกันให้ยกเลิกพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต แต่ในการประชุมของคณะกรรมการวัตถุอันตราย กลับไม่ตอบสนองกับข้อเรียกร้องดังกล่าว โดยในวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 คณะกรรมการวัตถุอันตรายมีมติ “ไม่ยกเลิก” การใช้สารเคมีพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต โดยให้เหตุผลว่า ข้อมูลผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพยังไม่เพียงพอ แต่ภายหลังการประชุม รศ.ดร.จิราพร ลิ้มปานานนท์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ในคณะกรรมการวัตถุอันตรายได้ออกแถลงการณ์ส่วนบุคคลระบุชัดเจนถึงกระบวนการลงมติว่า “ก่อนลงมติ ดิฉันได้

กล่าวถึง มาตรา 12 วรรค 2 ของ พ.ร.บ. วัตถุอันตราย ที่ระบุว่า “การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก ... กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียเป็นการส่วนตัวในเรื่องใด กรรมการผู้นั้นไม่มีสิทธิ์ออกเสียงลงคะแนนในเรื่องนั้น” ปรากฏว่าไม่มีการแสดงการมีส่วนได้เสีย และไม่มีกรรมการ ท่านใดสละสิทธิ์ในการลงคะแนน” ซึ่งเป็นการแสดงนัยยะ บางอย่าง

มติของคณะกรรมการวัตถุอันตรายดังกล่าว นำมาซึ่ง ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษที่มีอันตรายร้ายแรง 686 องค์กร โดยได้ชุมนุมหน้าทำเนียบ รัฐบาลในวันที่ 5 มิถุนายน 2561 และยื่นจดหมายถึง นายกรัฐมนตรีผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ โดยตั้งข้อสังเกตต่อกระบวนการพิจารณาของ คณะกรรมการวัตถุอันตรายและการทำงานของคณะกรรมการ เฉพาะกิจฯ ดังนี้

(1) การแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาการ ควบคุมวัตถุอันตรายฯ ได้เลือกตัวแทนจากกระทรวงเกษตร และสหกรณ์และอดีตข้าราชการกระทรวงเกษตรฯ ถึง 4 คน และอีก 4 คน เลือกจากผู้ที่มีส่วนได้เสียสนับสนุนกระทรวง เกษตรฯ จากคณะกรรมการที่มีจำนวน 12 คน ซึ่งล้วน แต่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านผลกระทบต่อสุขภาพ

(2) อนุกรรมการเฉพาะกิจฯ ดังกล่าวใช้ข้อมูลเก่าล้าสมัย เพื่อโน้มน้าวให้มีการใช้สารพิษร้ายแรงดังกล่าวต่อไป โดยเพิกเฉยต่อข้อมูลเชิงประจักษ์และรายงานใหม่ๆ เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งเครือข่ายนักวิชาการจาก หลายสถาบัน เช่น สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จัดเวทีให้ข้อเท็จจริงทางวิชาการ

(3) กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการวัตถุ อันตราย ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 มีกรรมการอย่างน้อย 3 คน มีส่วนได้เสียกับสมาคมค้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช แต่กลับไม่มีการแสดงการมีส่วนได้เสียและไม่มีการสละสิทธิ์ ลงคะแนน ซึ่งอาจขัด พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 12 วรรค 2

พร้อมทั้งเรียกร้องให้คณะกรรมการวัตถุอันตราย ทบทวนมติ และพิจารณายกเลิกพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส ในเดือนธันวาคม 2562 ตามกรอบเวลาที่กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอไว้ และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการ ศึกษาหาวิธีการทดแทน ตามมติของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ยกเลิกพาราควอต ใน 1 ปี แต่คณะกรรมการวัตถุอันตรายยื้อ ให้ใช้ต่อไป

จากเหตุการณ์เรียกร้องหน้าทำเนียบ ทำให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินเข้ามาตรวจสอบประเด็นนี้ และมีคำวินิจฉัย ในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561 ให้ยกเลิกการใช้พาราควอต ภายใน 1 ปี ก่อนยกเลิกให้มีการจำกัดการใช้ สร้างการ รับรู้กับประชาชน และพัฒนาวิธีการทดแทน และเสนอให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน หลังจากได้รับหนังสือ และให้พัฒนาสารชีวภัณฑ์หรือ หาวิธีการอื่นที่ปลอดภัยกว่าให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน ทำให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายมีมติทบทวนการควบคุม พาราควอตจากข้อมูลคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 ที่ประชุม คณะกรรมการวัตถุอันตราย มีมติ 16 ต่อ 5 เสียง ยังไม่ยกเลิกการใช้สารเคมีดังกล่าว มติของคณะกรรมการ วัตถุอันตรายครั้งนี้ เป็นการยืนยันมติที่ประชุมเดิมเมื่อเดือน พฤษภาคม 2561 ไม่ยกเลิกนำเข้าและใช้สารเคมีการเกษตร อันตราย 3 รายการ โดยให้เหตุผลว่า ปัจจุบันยังไม่มีสาร หรือมาตรการทดแทน โดยระหว่างนี้ให้กรมวิชาการเกษตร ศึกษาวิจัย ลดการใช้และหามาตรการทดแทน คาดว่าในอีก 2 ปี จึงจะยกเลิกได้ถาวร⁶ อย่างไรก็ตาม บางหน่วยงานของรัฐ ก็ได้มีคำสั่งแบนสารเคมีดังกล่าวของตนเองบ้างแล้ว เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้ออกประกาศ ห้ามนำสารพาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส เข้าพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นการคุ้มครอง ดูแล รักษา อุทยานแห่งชาติ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาแหล่งต้นน้ำลำธารในพื้นที่อุทยานแห่งชาติตลอดจน สุขอนามัยของประชาชน ส่วนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ สภาเกษตรกร และแพทยสภา ก็ได้เสนอให้ พิจารณายกเลิกสารทั้ง 3 ชนิดเช่นกัน ทั้งนี้ ในช่วงโค้งสุดท้าย ก่อนที่คณะกรรมการวัตถุอันตรายจะมีมติเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 ได้มีความเคลื่อนไหวของสังคมทั้งที่ สนับสนุนให้แบนพาราควอต และอีกฝ่ายที่ต่อสู้ไม่ให้แบน รวมทั้งการสับขาหลอกของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2562 นายกฤษฏา บุญราช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เรียกประชุม ข้าราชการระดับสูง และให้สัมภาษณ์ว่ากระทรวงเกษตร และสหกรณ์มีความเห็นพ้องว่า ไม่ต้องการให้มีการใช้

ภาพ : <https://www.greenery.org/articles/essay-paraquat>

สารพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และกระทรวงเกษตรฯ มีมาตรการในการลดการใช้พาราควอต แต่ต้องไปหาหรือ ในคณะกรรมการวัตถุอันตรายให้เห็นชอบก่อน และได้กำกับ ให้ออธิตีทั้ง 5 คนที่เป็นคณะกรรมการวัตถุอันตรายไป ประชุมด้วยตัวเอง แต่พอถึงวันประชุม เอกสารที่ผู้บริหาร กระทรวงเกษตรฯ ใช้ในการพิจารณานั้นเป็นเพียงข้อเสนอ ให้งำกตการใช้ โดยจะมีประกาศกระทรวง 5 ฉบับที่ต้อง ประกาศใช้ หลังจากนั้นอีก 2 ปี จึงค่อยพิจารณาอีกครั้ง ว่าจะยกเลิกการใช้หรือไม่

แม้จะมีมติอัปลักษณ์ของคณะกรรมการวัตถุอันตราย เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 แต่เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น Thai-PAN ก็ได้แสดงจุดยืนที่จะเดินหน้าเคลื่อนไหว เพื่อให้มีการยกเลิกพาราควอตและสารพิษร้ายแรงอื่นๆ ต่อไป โดยสนับสนุนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการ ยื่นเรื่องนี้ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทูจริตแห่งชาติ ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลปกครอง รณรงค์ ไม่สนับสนุนสินค้าและบริการจากผู้ผลิตและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การสนับสนุนสารพิษร้ายแรง และร่วมกันรณรงค์ไม่ให้บุคคล กลุ่มบุคคล ที่เลือกข้างกลุ่มทุนสารพิษเข้ามามีอำนาจในการ บริหารประเทศ

สรุป

สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 3 ชนิด คือ พาราควอต โกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ทำให้ปัจจุบันมีอย่างน้อย 53 ประเทศทั่วโลก ที่ยกเลิกการใช้พาราควอตแล้ว สำหรับในประเทศไทย ได้มีการเสนอยกเลิกการใช้สารเคมีอันตรายชนิดนี้เช่นกัน โดยฝ่ายที่เป็นห่วงเรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อม แต่ขอเรียกร้อง ดังกล่าวถูกคัดค้านโดยภาคธุรกิจเคมี ภาคเกษตรบางส่วนและ บางหน่วยงานของรัฐ ที่เห็นว่าการใช้สารเคมีดังกล่าวสามารถ ลดต้นทุนการผลิตได้ ซึ่งเป็นการมองในมิติทางเศรษฐกิจ ด้านเดียว ปัญหาอุปสรรคในการแบนสารพิษร้ายแรงที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นความอัปลักษณ์ของกฎหมายวัตถุอันตรายที่ให้อำนาจการแบนสารพิษไปไว้ในมือของหน่วยงานที่ปราศจาก ความรู้และความตระหนักในเรื่องความสำคัญของสุขภาพและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลประโยชน์ทับซ้อนของบุคลากรบางกลุ่ม ในขณะทำงานกับบริษัทสารพิษ ซึ่งสังคมไทยต้องใช้ความรู้ และพลังของประชาชนเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ อย่างถึงราก